

Upphandling ska följa regelverket

Som du kan läsa längre in i tidningen, har EU-domstolen beslutat att SJ AB är en upphandlande enhet och därmed skyldiga att tillämpa upphandlingslagstiftningen. Bakgrund till beslutet är att SJ AB år 2012 genomförde två upphandlingar av städtjänster för totalt 116 miljoner kronor utan att dessa hade upphandlats korrekt. Konkursverket ansåg att de två upphandlingarna utgjorde otillåtna direktupphandlingar och ansökte hos förvaltningsrätten att SJ AB därmed skulle betala konkurrensskadeavgift. Så småningom nådde ärendet Högsta förvaltningsdomstolen som i sin tur begärde ett så kallat förhandsutlåtande från EU-domstolen om hur lagstiftningen skulle tolkas. I praktiken skulle domstolen avgöra om SJ AB:s transporttjänster utgör ”tillhandahållande eller drift av publika nät” som avses i lagstiftningen.

Kampen om huruvida SJ AB är skyldiga att följa upphandlingslagstiftningen eller inte har pågått länge. I ena ringhörnan finns Konkursverket som kraftfullt hävdar att SJ AB ska följa upphandlingslagen, och i andra ringhörnan står SJ AB som lika envist hävdar att de inte behöver följa den. I och med EU-domstolens utlåtande vinner Konkursverket matchen på teknisk knockout. Enligt vad jag erfar är det bara i Sverige som det statliga järnvägsbolaget så envist hävdar att upphandlingslagstiftningen inte behöver till-

lämpas. Såväl NSB i Norge som DSB i Danmark och VR i Finland gör en annan tolkning och tillämpar lagstiftningen. Nu måste alltså SJ AB följa sina nordiska kollegor genom att ställa om sin verksamhet och genomföra sina upphandlingar enligt EU:s upphandlingsregler.

Det finns många synpunkter på upphandlingslagstiftningen. Men i grunden är det europeiska regelverket om offentliga upphandlingar ytterst en garanti för att det ska råda sund konkurrens, att alla företag ges samma förutsättningar att delta i en upphandling och att ingen leverantör särbehandlas, varken positivt eller negativt. Därför är det bra att EU-domstolen har klargjort att även statliga järnvägsbolag ska genomföra sina upphandlingar på ett icke-diskriminerande och transparent sätt där alla leverantörer behandlas lika, samt att kraven är proportionerliga i förhållande till det som ska upphandlas.

MIKAEL PRENLER
Huvudredaktör

Hankintojen on noudatettava säännöksiä

Kuten voit lukea tästä lehdestä, niin EU:n tuomioistuimien päätöksien mukaan, että SJ AB on hankintayksikkö ja siten velvollinen soveltamaan julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä. Päätöksen taustalla on, että SJ AB toteutti vuonna 2012 kaksi siivouspalvelujen hankintaa yhteensä 116 miljoonalla Ruotsin kruunulla ilman, että niitä olisi hankittu asianmukaisesti. Ruotsin kilpailuviranomainen katsoi, että nämä kaksi hankintaa olivat luvattomia suorita hankintoja ja haki hallinto-oikeudelta päätöstä, että SJ AB:n tulisi maksaa täten kilpailun vahingoittamisesta korvaus. Lopulta asia päätyi korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka puolestaan pyysi Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta niin sanottua ennakoilmoitusta siitä, miten lainsäädäntöä tulkitaan. Käytännössä tuomioistuimien päätös, ovatko SJ AB:n kuljetuspalvelut ”lainsäädännössä tarkoitettua julkisten verkkojen tarjoamista tai toimintaa”.

Ottelu siitä, onko SJ AB:n velvollisuus noudattaa julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä vai ei, on jatkunut pitkään. Kehän toisessa kulmassa on Ruotsin kilpailuviranomainen, joka on vahvasti pitänyt kiinni siitä, että SJ AB:n on noudatettava julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä, ja toisessa kulmassa on SJ AB, joka yhtä itsepäisesti toteaa, ettei yrityksen tarvitse noudattaa sitä.

EU-tuomioistuimien lausunnon mukaan Ruotsin kilpailuviranomainen voittaa ottelun teknisellä tyrmäyksellä. Kokemukseni mukaan vain Ruotsissa valtion omistama rautatieyhtiö voi väittää, ettei hankintalainsäädäntöä tarvitse soveltaa. Sekä Norjassa toimiva NSB, että Tanskassa DSB ja Suomessa VR ovat tehneet toisenlaisen tulkinnan ja soveltavat lainsäädäntöä. SJ AB:n on nyt seurattava pohjoismaisia kollegojaan muuttamalla toimintaansa ja tekemällä hankintojaan EU:n hankintasääntöjen mukaisesti.

Hankintalainsäädännössä on monia näkökulmia. Mutta yleisesti ottaen julkisia hankintoja koskeva eurooppalainen sääntelykehys takaa lopulta sen, että terve kilpailu vallitsee ja kaikille yrityksille annetaan samat edellytykset osallistua hankintaan ja ettei ketään toimittajaa kohdella eritavalla, joko positiivisesti tai negatiivisesti. Siksi on hyvä, että Euroopan yhteisöjen tuomioistuimien on selventänyt, että myös valtion rautatieyhtiöiden on suoritettava hankintansa syrjimättömällä ja avoimella tavalla, kun kaikkia toimittajia kohdellaan tasapuolisesti ja että vaatimukset ovat oikeassa suhteessa hankittavaan.

MIKAEL PRENLER
Päätoimittaja